

SØREN MØLLER, ROSKILDE UNIVERSITETSBIBLIOTEK MOLLER@RUC.DK
 LARS BINAU, DTU BIBLIOTEK LABI@DTU.DK
 BJARNE CHRISTENSEN, SYDDANSK UNIVERSITETSBIBLIOTEK BJCH@SDU.DK
 OG THOMAS KAARSTED, SYDDANSK UNIVERSITETSBIBLIOTEK THK@BIB.SDU.DK

TUNGEN PÅ VÆGTSKÅLEN

'Library analytics' til at måle biblioteksimpact rummer et uudnyttet potentiale for de danske fag- og forskningsbiblioteker. Nu foreligger de første spæde og positive resultater herhjemme. Og en diskussion om formål, fordele og ulemper presser sig på.

Besøger man University of Huddersfield slår det én, at man ikke kan komme ind på biblioteket. Der er kun adgang for studerende og ansatte, som scanner deres student- eller staff-ID og dermed afleverer et digitalt aftryk. Den slags indsamling er kun én af i alt en snes data, som biblioteket genererer om deres brugere og sammenkobler med bl.a. universitetets database over studerende.

Library analytics-aktiviteterne (se faktaboks side 8) på University of Huddersfield er de mest udviklede inden for de omfattende analyseprojekter, som er finansieret af Jisc – og drives af biblioteket. Alle studerende har en virtuel profil med indikatorer, der kobler biblioteksbenyttelse og studieadfærd på karakterer og forløb. Falder disse til et kritisk niveau, sætter universitetet – efter aftale med den lokale Student Union – ind med støttende og fastholdende tiltag.

Et internationalt forskningsområde

Som eksemplet antyder, går biblioteksimpact i den yderste konsekvens langt videre end den statistik, danske biblioteker traditionelt set opsamlar. I internationalt biblioteksregi har man længe arbejdet inden for feltet, og en ISO-standard borger for interessen. En årlig IFLA-bibliografi over forskningsbaserede rapporter og undersøgelser er på hele 86 sider i 2016-udgaven.

Universitetsbibliotekerne i Wollongong (Australien) og Huddersfield er de førende og mest integrerede eksempler, og i en verden hvor bibliotekerne i stigende grad integrerer sig i forskning samt leverer evidensbaserede forskerservices og undervisning til deres moderinstitutioner, kan man argumentere for, at de danske fag- og forskningsbiblioteker retter fokus på området.

Herhjemme har feltet hidtil ikke haft synderlig bevågenhed. Et nyt DEFF-projekt (se faktaboks side 8) har dog set på sagen, og de første analyser ser ud til at rumme et potentiale.

Bibliotekerne har effekt

Internationalt har flere undersøgelser vist en entydig og positiv sammenhæng mellem brug af fag- og forskningsbiblioteker og studerendes karakterer og gennemførelse.

I USA har Association of College and Research Libraries supporteret og vurderet 200 impact-projekter på videregående uddannelsesinstitutioner i forhold bibliotekernes effekt på de studerendes læring og akademiske succes (højere karakterer og større gennemførelse). Selv om alle undersøgelserne er unikke og benytter meget forskellige metoder, kan man alligevel uddrage nogle fællesnævner:

- 1) Vejledning/undervisning i informationssøgning under det begyndende kursusarbejde hjælper studerende til at erhverve generelle kompetencer til brug i deres bachelorstudier.
- 2) Studerende, der benytter bibliotekstilbud (lån af bøger, indlån/fjernlån, brug af e-ressourcer, vejledning og studierum) opnår større grad af akademisk succes.

- 3) Forskellige typer af biblioteksdrevne lab-kurser – it-, tale- og skrivelab – forbedrer de studerendes læring, giver højere karakterer og større gennemførelse.
- 4) Bibliotekerne forbedrer generelt deres institutioners uddannelsesresultater, herunder kritisk tænkning, etisk ræsonnement, global forståelse og civilt engagement.

Derudover ses en række andre og positive effekter, fx at bibliotekerne giver 'akademisk erfaring', at anvendelse af biblioteksrummet bidrager positivt til de studerendes læring og succes, samt at bibliotekerne skaber akademiske kontakter og øger de studerendes engagement.

De første danske resultater

Selv om det amerikanske uddannelsessystem er anderledes end herhjemme, bekræfter DEFF-projektets første analyser de ovenstående tendenser. Analyserne er foretaget i samarbejde med moderuniversiteterne via det studieadministrative system (STADS), der rummer data om alle studerende, deres fag, karakterer, fremdrift m.m. Studierne er anonymiseret og de fornødne tilladelser indhentet.

På Roskilde Universitetsbibliotek har man indsamlet data om studerende, der har brugt book-en-bibliotekar (B1B) i forbindelse med bachelorprojekter i årene 2014-2015. På RUC skrives projektrapporterne i grupper, og ud af i alt ca. 3.700 bachelorstuderende brugte ca. 1.500 B1B-ordningen. Denne gruppe fik karakterer, der var 0,25 karakterpoint højere end de øvrige studerende. Der var tale om studerende på alle bacheloruddannelser, men med stor overvægt på humaniora og samfundsfag. På Syddansk Universitetsbibliotek (SDUB) indsamler man også data på B1B, men her er mængden endnu ikke stor nok til analyseformål.

På SDUB har man derudover indsamlet udlånsdata for trykte materialer i perioden juli 2013-oktober 2015 om i alt ca. 6.000 studerende. Disse studerendes karakter er blevet sammenholdt med en kontrolgruppe. Også den analyse viser en positiv sammenhæng. For bachelorstuderende ligger karaktererne i gennemsnit 0,40 karakterpoint højere og på udvalgte områder inden for humaniora og samfundsfag helt op til 0,80 point. Dette bekræfter tendensen fra RUC. Samtidig får studerende, der låner 10 eller flere trykte materialer, op til 0,50 point bedre karakterer. Omvendt er tendensen i forhold til kandidatstuderende mindre entydig. Her er der fagene imellem både en positiv og negativ effekt, og der mangler samlet set at blive inddraget de studerendes brug af e-ressourcer.

Kommende spor

Man undgår næppe på længere sigt at tale om bibliotekseffekt forstået som differentierede

Kan man måle værdien af biblioteksbrug?

nyttevirkninger af bibliotekernes mange forskellige aktiviteter. Vi vil gerne byde os til, men hvor stor er graden af virkning af det, vi tilbyder? Her kan library analytics være et væsentligt hjælpemiddel.

DEFF-projektet har dog kun kradset i overfladen. Områderne for e-ressourcer og brugerundervisning er i dansk sammenhæng slet ikke undersøgt, og det samme gælder de læringstiltag, som fx SDUB arbejder med. Samtidig er det relevant at se nærmere på effekten fordelt på fag og fakulteter.

Endelig er der brugen af det fysiske biblioteksrum. Udover at man efter engelsk forbillede kan indsamle data på de studerende, der går ind og ud, så rummer analyse af adfærden i selve biblioteket også et potentiale. På RUB er der indsamlet anonyme data om brugernes opholdstider i biblioteksbygningen over en længere årrække (se artikel i Uddannelsesbibliotekaren nr. 2, 2015). På DTIC er man sammen med en række forskerenheder involveret i pilotprojektet SMART Library, hvor målet er at skabe et 'indoor living lab', hvor man via sensorer opsamler data om brugerne, deres adfærd og bevægelsesmønstre for at søge at måle effekten på indeklima, lyd, lys etc.

Tungen på vægtskålen

Biblioteksimpact kan udfoldes i mange varianter – fra en tæt kobling til den enkelte studerendes liv til helt overordnede analyseformål. Det er derfor relevant at spørge: Hvordan kan vi være tungen på vægtskålen?

I den forbindelse betyder den nuværende biblioteksstatistik formentlig mere for os selv, end for de universiteter vi er en del af. Da alle DFFU-biblioteker har en eller anden kobling til en læringsinstitution, kan der for branchen som helhed være en strategisk og

Studerende på DTU Bibliotek

kommunikationsmæssig fordel ved at udbygge indsatsen. I modsætning til i dag vil vi mere præcist kunne fortælle, hvad vi leverer for pengene.

Der er dog nogle væsentlige etiske overvejelser. Vælger man en model a la Huddersfield med en tæt kobling, vil man tidligere kunne spotte studerende, som er i risikogruppen for at falde ud. Noget som potentielt kunne hjælpe både universitetets bundlinje men også den enkelte studerende. Det fordrer dog et tydeligt fokus på inddragelse og på datalovgivning.

Sat på spidsen kan biblioteksimpact risikere at male bibliotekerne op i et hjørne, hvor vi helt har overgivet os til universiteternes måle- og vejeparadigmer, og hvor fagligheden bliver udfordret. En indsats fordrer desuden, at bibliotekerne opgraderer i forhold til metodiske og analytiske kompetencer, samt at vi har øje på, hvordan denne type impact og evaluering kan motivere eller demotivere vores medarbejdere – og hvad det betyder for vores services.

Samlet forekommer denne type effektmåling at være et nyt og væsentligt værktøj i dialogen med omgivelserne. DEFF-projektet om dansk biblioteksimpact afleveres i løbet af juni.

Library analytics handler om at finde og formidle information om meningsfulde mønstre i (store) datamængder. Informationen kan have form af anbefalinger om udformning af fremtidige aktiviteter. Man støder i litteraturen ofte på det sammensatte begreb *library analytics and metrics*, hvilket drejer sig om analyse af sammenhænge mellem flere forskellige datasæt. (Kilde: *Library analytics and metrics*. Editor: Ben Showers, 2015)

DEFF-projektet "Undersøgelse af biblioteksimpact" er projektmodning i forhold til en mere systematisk værktøjskasse for danske fag- og forskningsbiblioteker. Projektet har foretaget de første impactundersøgelser i DFFU-regi. Deltagere er RUB og SDUB, og DTIC er også tilknyttet projektet.